

D66-fractievoorzitter Boris Dittrich stuurt aan op nieuwe politieke koers

Kiezen voor duurzaamheid en actief burgerschap

“Andere politieke partijen stellen commissies in om een nieuwe koers uit te zetten. Politieke kopstukken kunnen zich daar dan altijd achter verschuilen als het verkeerd uitpakt. Ik heb als politiek leider van D66 zelf een pamflet geschreven over wat ik de belangrijke maatschappelijke thema's vind op de langere termijn, zoals duurzaamheid, onderwijs en internationale samenwerking. Voor mij hoort bij het leiderschap van D66 het voortouw nemen in de zoektocht van de partij naar nieuwe uitgangspunten. Het debat dat nu in het land woedt, moet leiden tot een manifest dat dit najaar door het D66-congres moet worden vastgesteld en dat een raamwerk zal zijn voor het verkiezingsprogramma voor 2007.”

Aan het woord is Boris Dittrich, sinds twee jaar fractievoorzitter van D66 in de Tweede Kamer. Van zijn hand verscheen half mei *Op weg naar nieuwe solidariteit – Pamflet voor verandering, vrijheid en verantwoordelijkheid*. “Het gaat over oplossingen voor de grote vraagstukken van de komende decennia. Het streven naar duurzaamheid in een internationale context. Het vinden van een nieuw maatschappelijk evenwicht door het stimuleren van actief burgerschap. Hervorming van de economie en de sociale zekerheid en afslanking van het overheidsapparaat. Daarvoor is een nieuwe politieke koers nodig.”

Het pamflet wil niet alleen de eerste stap zijn naar een nieuw elan voor de partij die volgend jaar haar veertigste verjaardag viert, het is ook een poging de klaagcultuur in Nederland te doorbreken. “We zijn een relatief welvarend, en goed georganiseerd land, maar mensen klagen alsof we op een puinhoop leven. Er dient een cultuuromslag te komen door positieve zaken te benadrukken en positieve ontwikkelingen te stimuleren. En, door mensen die ambitie hebben en zich onderscheiden te belonen. De mentaliteit in de Nederlandse samenleving moet veranderen om de nieuwe generaties de kans te geven op een welvarend Nederland.”

De politiek kan een belangrijke bijdrage leveren aan die cultuuromslag. “Politici moeten het vertrouwen van de mensen in de toekomst herstellen. Een aanzet tot betere tijden kan beginnen via de portemonnee door de lasten te verlichten. Het lesgeld afschaffen voor ouders van kinderen van 16 en 17 jaar. De wao-premie verlagen. Een plafond vaststellen voor gemeentelijke lasten. Daarnaast investeren in kinderopvang zodat vrouwen een betere toegang krijgen tot de arbeidsmarkt. Paal en perk stellen aan regels zodat bedrijven meer ruimte krijgen om te ondernemen. Met meer vertrouwen in de toekomst kunnen we de economie weer aan de praat krijgen.”

Radicale hervormingen

Ontwikkelingen als globalisering, individualisering, migratie, technologische vooruitgang en vergrijzing maken volgens Dittrich radicale hervormingen noodzakelijk. “Er is een andere solidariteit nodig. Als we onze welvaart, onze gezondheidszorg en onze sociale voorzieningen betaalbaar willen houden, zullen ouderen ook solidair moeten zijn met jongeren en ze de kans geven op betaald werk. Autochtonen dienen allochtonen de ruimte te geven een bestaan op te bouwen. Hervorming van de democratie door bestuurlijke vernieuwing is geen doel op zich maar een middel om de bevolking te betrekken bij belangrijke beslissingen. Dan kom je tot een reële democratie. Het zal bovendien de cohesie in onze pluriforme samenleving versterken.”

Investeren in mensen en milieu blijft voor D66 het fundament onder duurzame ontwikkeling. “We moeten investeren in onderwijs en kennis, zodat mensen als

volwaardige burgers kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit staat of valt met voldoende betaald werk en dan komt de nieuwe solidariteit om de hoek kijken. Voor de strijd tegen vervuiling en verspilling is een goed natuur- en milieubeleid noodzakelijk en dat kan alleen internationaal. We moeten ons concentreren op schone en kennisintensieve economische sectoren. Nederland moet bovendien de blik naar buiten gericht blijven houden. De armoede de wereld uit helpen en ernstige ziektes, zoals aids bestrijden."

Het gevoel dat Nederland stuurloos ronddobbert, voert Dittrich voor een deel terug op de manier waarop het kabinet zijn beleid presenteert. "Premiers als Lubbers en Kok konden bij grote delen van de bevolking op respect rekenen. Zij straalden gezag uit. Bij Balkenende is dat wat minder. Het zou goed zijn als hij meer zou investeren om premier van alle Nederlanders te worden. De minister-president zou op een wervende manier vernieuwende hervormingen in de economie onder de aandacht van de burgers dienen te brengen. Hij zou in het openbaar enthousiast moeten spreken over de activiteiten van het Innovatieplatform waarvan hij zelf voorzitter is. Er zit volop vernieuwing in het kabinetsbeleid, maar het kabinet slaagt er nog niet in het beleid op een echt aansprekende manier over het voetlicht te brengen."

Europa

Gebrek aan uitstraling van het kabinet heeft volgens hem ook een grote rol gespeeld bij de afwijzing van een Europese grondwet. "Het 'nee' is in de hand gewerkt door een hele onhandige campagne van onze ministers. Een premier die smeekt 'laat mij niet voor gek staan', partijgenoot Brinkhorst die vreest dat 'het licht uit gaat' bij een 'nee' en minister Donner die het woord 'oorlog' in de mond neemt. Mensen voelen zich dan toch gekleineerd door hun politieke leiders. Maar ook de voorstanders in de Tweede Kamer hebben geen schone handen. Het lukte niet samen op te trekken in de 'ja'-campagne. Zo wilde Wouter Bos niet op een groepsfoto van fractievoorzitters die de 'ja'-campagne voerden. Hoe leg je dan aan de kiezers uit dat samenwerking belangrijk is?"

Het 'nee' tegen de Europese grondwet toont voor Dittrich haarscherp aan waar het op het ogenblik aan ontbreekt. "Ik zie daarin een bevestiging van de enorme afstand tussen politieke idealen, het politieke handwerk en de politieke betrokkenheid van de burger. Mensen keken met heel veel emotie naar Europa. Zal Nederland niet verdwijnen? Komen buitenlanders onze banen weggapen? Angstige gevoelens die ik wel begrijp. Zelf heb ik er inhoudelijke argumenten tegenover gezet waarom Europa met een grondwet beter af zou zijn en beter zou kunnen functioneren. Maar dat hielp niet want de emotie van de mensen werd met die argumentatie niet geraakt."

De D66-leider ziet ook na het mislukken van de Europese top over de meerjarenbegroting vorige maand geen reden om bij de pakken te gaan neerzitten. Integendeel. "De winst is dat iedereen is wakker geschud. Europa staat bij politici, burgers en ondernemers weer op de agenda. Liever een totale mislukking over de betalingsposities van de lidstaten dan een vaag compromis. Ik heb mijn hoop gezet op het Britse EU-voorzitterschap in de tweede helft van dit jaar. Tony Blair is de eerste Britse leider die de betalingspositie van zijn land ter discussie wil stellen, maar wel gekoppeld aan een herstructurering van de landbouwsubsidies. Ik ben daar ook een groot voorstander van. 40% van de Europese begroting wordt besteed aan landbouwsubsidies en dat is voor slechts 4% van de mensen in Europa. Vervolgens dumpen we landbouwproducten goedkoop op de wereldmarkt waardoor ontwikkelingslanden niet met onze producten kunnen concurreren en maken we deze landen van ons afhankelijk door ontwikkelingshulp te geven op onze voorwaarden. Het is de hoogste tijd dat er andere afspraken worden gemaakt. Europa moet stoppen met navelstaren en ruzie maken. Anders wordt het een openluchtmuseum dat niet meer meetelt in de wereld."

Rechtvaardigheid

De maatschappelijke betrokkenheid van Boris Dittrich (Utrecht, 1955) en zijn keuze politiek actief te zijn, wortelen in zijn afkomst. Zijn vader was in 1948 als 24-jarige asielzoeker uit Tsjechië in Nederland aangekomen, als studentenleider gevlucht voor het communisme. "Mijn zusje en ik zijn politiek en maatschappelijk bewust opgevoed. De gesprekken aan tafel gingen over democratie, over actuele onderwerpen, over een rechtvaardige maatschappij. Met name het gevoel van onrechtvaardigheid is een deel van mijn jeugd. Wij mochten bijvoorbeeld heel lang onze grootmoeder achter het IJzeren Gordijn niet bezoeken. Als kind vond ik het al onrechtvaardig dat politiek een familie uit elkaar kon halen. In mijn studententijd in Leiden voelde ik het als een maatschappelijke plicht lid te worden van een politieke partij om een steentje te kunnen bijdragen aan een rechtvaardige samenleving. Ik was gecharmeerd van de programma's van twee partijen, de Anti-Revolutionaire Partij (ARP) en D66. Omdat ik vind dat politieke keuzes los dienen te staan van religie, ben ik in 1981 lid geworden van D66."

Na zijn rechtenstudie wordt Dittrich eerst advocaat bij het Amsterdamse commerciële advocatenkantoor Stibbe c.s, later werkt hij als compagnon in een advocatenkantoor gespecialiseerd in sociale rechtshulp. Gelijktijdig is hij ook politiek actief in het stadsdeel Oud-Zuid. Eind jaren tachtig wordt hij rechter in Alkmaar tot hij zich in 1994, op verzoek van D66-oprichter Hans van Mierlo, kandidaat stelt voor de Tweede Kamer en wordt gekozen. "Ik wilde aan het begin van de keten zitten om beleid te kunnen maken. Als advocaat kun je strijden tegen onrechtvaardigheid, je kiest partij voor iemand, maar het is de rechter die de beslissing neemt. Dat laatste heb ik in Alkmaar vijf jaar met erg veel plezier gedaan. Ik realiseerde me echter steeds meer dat de rechter pas spreekt als problemen zijn uitgelopen op een conflict, want hij zit aan het einde van de keten. Daar ligt mijn drijfveer om kamerlid te willen worden. Proberen beleid en regels te maken om problemen te voorkomen."

Dittrich die Nelson Mandela en Václav Havel noemt als zijn grote voorbeelden, begint als Tweede-Kamerlid in een D66-fractie van 24 leden en kiest de asiel-portefeuille. Na de verkiezingen in januari 2003 waarbij D66 één zetel verliest en op zes komt, volgt hij Thom de Graaf op als voorzitter van de fractie. Zijn leiderschap is eerder dit jaar ernstig op de proef gesteld na het wegstemmen van de direct gekozen burgemeester en het aftreden van oud-fractievoorzitter De Graaf als minister van Bestuurlijke Vernieuwing. Dittrich heeft zwaar onder vuur gelegen over het Paasakkoord dat hij met coalitiepartners CDA en VVD sluit. Uiteindelijk stemt het D66-congres op 2 april met overgrote meerderheid in met het Paasakkoord, waarin onder meer afspraken staan over de publieke omroep, extra geld voor onderwijs en kenniseconomie en dat ook een gericht onderzoek aankondigt naar de vernieuwing van de democratie in Nederland.

Boris Dittrich: "Ik heb op het congres mijn nek uitgestoken en de meerderheid heeft mij gevolgd. D66 moet een partij worden die alle thema's op de agenda zet waar mensen dagelijks mee bezig zijn. We moeten meer zijn dan een *one issue*-partij, meer dan een partij van democratische vernieuwing en staatsrechtelijke thema's. D66 moet een afspiegeling van de samenleving vormen. Ik wil ook de banden met het bedrijfsleven aanhalen, want ondernemers moeten meedenken over duurzaamheid, nieuwe solidariteit en het oplossen van maatschappelijke vraagstukken als werkloosheid, arbeidsmarkt en beroepsonderwijs. Het sluit aan bij de denkbeelden van de vele nieuwe D66-leden, twintigers en dertigers waar ik me zeer wel bij thuis voel. Daarom heb ik in het pamflet lijnen uitgezet voor een nieuwe politieke koers, want ik zie in de komende jaren een belangrijke rol weggelegd voor D66 als progressief liberale partij."